

HRVATSKI ZAVOD ZA JAVNO ZDRAVSTVO

- Utemeljen 1893 -

SLUŽBA ZA SOCIJALNU MEDICINU

Odjel za medicinu rada

**PROFESIONALNE BOLESTI
U HRVATSKOJ 2006. GODINE**

autori:

***prim. dr. sc. Vlasta Dečković-Vukres, dr. med.
Mario Hemen, ing.***

Listopad 2007.

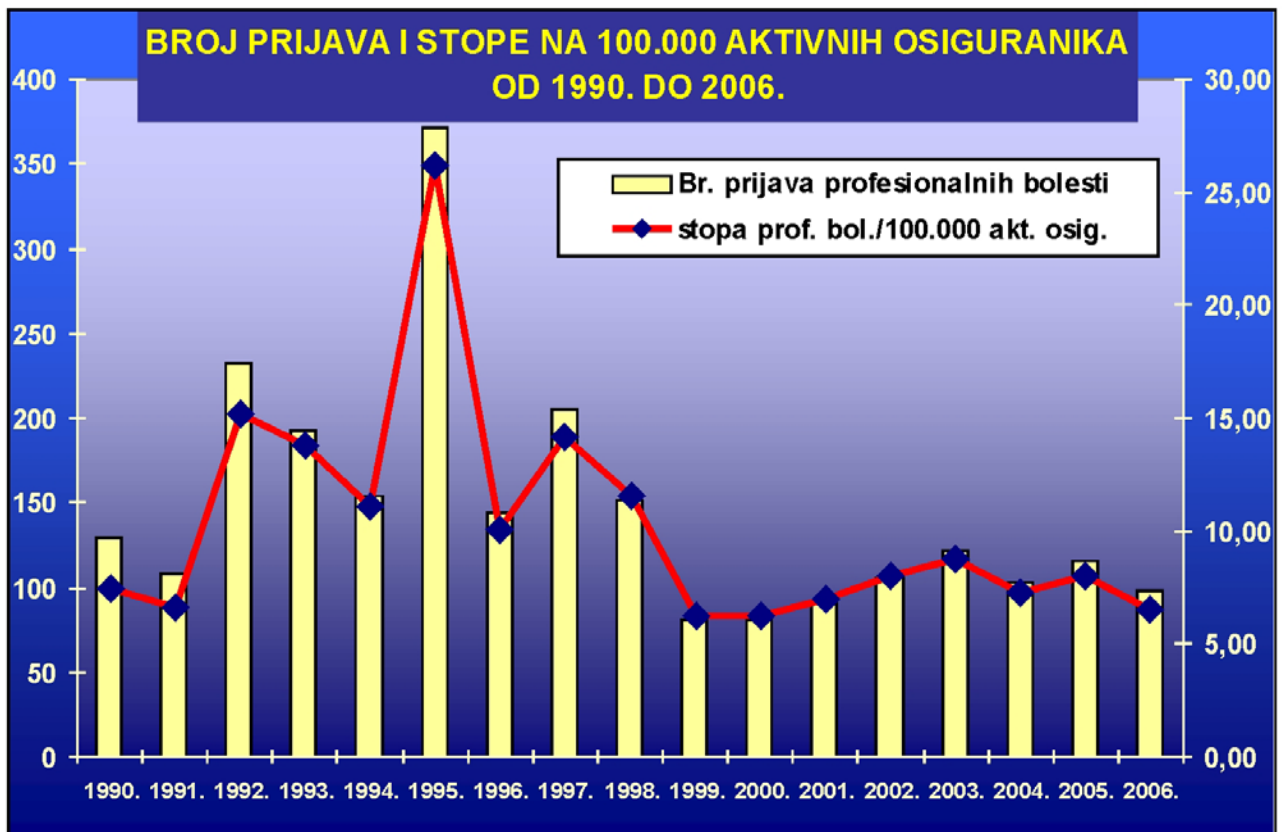
PROFESIONALNE BOLESTI U 2006. GODINI

Profesionalne bolesti se u Republici Hrvatskoj prate iz dva izvora: putem individualnih prijava o profesionalnoj bolesti temeljem Pravilnika o uvjetima i postupku ostvarivanja prava iz osnovnog zdravstvenog osiguranja s osnove ozljede na radu i profesionalne bolesti (NN 32/2003) i prijave specijaliste medicine rada koji je dijagnosticirao i utvrdio profesionalnu bolest. Profesionalne bolesti prate se u skladu s metodologijom Međunarodne organizacije rada (ILO).

U razdoblju od 1990. do 2006. godine prijavljeno je svega 2.486 profesionalnih bolesti što je daleko ispod očekivanog broja profesionalnih bolesti u Hrvatskoj. U 2006. godini zaprimljeno je 98 prijava profesionalnih bolesti što je 15,5% manje u odnosu na 2005. godinu (116).

Kretanje profesionalnih bolesti u Republici Hrvatskoj od 1990. – 2006. godine prikazano je na Slici 1.

Slika 1.

U 2006. godini najveći broj profesionalnih bolesti zabilježen je u prerađivačkoj djelatnosti (33 prijave), na drugom mjestu je poljoprivreda, lov i šumarstvo s 29 prijave (isto kao i prošle godine), slijedi zdravstvena zaštita i socijalna skrb (17 prijava); građevinarstvo s 5 prijava, a još 14 prijava odnosi se na ostale djelatnosti. (Tablica 1).

Tablica 1. BROJ PRIJAVA PROFESIONALNIH BOLESTI TE STOPA NA 100.000 AKTIVNIH OSIGURANIKA PO PODRUČJIMA DJELATNOSTI U 2006. GODINI

PODRUČJE DJELATNOSTI		Prijave profesionalnih bolesti	
		BROJ PRIJAVA	STOPA NA 100.000 AKTIVNIH OSIGURANIKA U DJELATNOSTI
UKUPNO HRVATSKA		98	6,51
A	Poljoprivreda, lov i šumarstvo	29	85,95
B	Ribarstvo	0	0,00
C	Rudarstvo i vađenje	1	19,23
D	Prerađivačka djelatnost	33	12,41
E	Opskrba električnom energijom, plinom i vodom	0	0,00
F	Građevinarstvo	5	5,33
G	Trgovina na veliko i malo, popravak motornih vozila i motocikla te predmeta za osobnu uporabu	2	0,95
H	Hoteli i restorani	1	2,38
I	Prijevoz, skladištenje i veze	0	0,00
J	Financijsko posredovanje	0	0,00
K	Poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge	1	1,07
L	Javna uprava i obrana, obvezno socijalno osiguranje	2	1,79
M	Obrazovanje	3	3,16
N	Zdravstvena zaštita i socijalna skrb	17	21,69
O	Ostale društvene, socijalne i osobne uslužne djelatnosti	4	8,75
P	Privatna kućanstva sa zaposlenim osobljem	0	0,00
Q	Izvanteritorijalne organizacije i tijela	0	0,00

Ukupna stopa oboljevanja u 2006. je 6,51/100.000 te je manja u odnosu na 2005. (8,00/100.000), ali i najmanja unazad nekoliko godina. Najviša stopa profesionalnih bolesti s obzirom na djelatnost zabilježena je u djelatnosti poljoprivrede, lova i šumarstva i manja je u

odnosu na prethodnu godinu, a gotovo ista kao 2004. (2006: 85,95/100.000; 2005: 129,47/100.000; 2004: 85,98/100.000). Slijedi zdravstvena zaštita i socijalna skrb sa stopom 21,69/100.000 (2005: 32,66; 2004: 15,99/100.000). Na trećem mjestu je rudarstvo i vađenje (19,23/100.000) koje u 2005. nije imalo prijava. Prerađivačka djelatnost sa stopom 12,41/100.000 (2005: 11,20/100.000) je na četvrtom mjestu, a slijede ostale društvene, socijalne i osobne uslužne djelatnosti s 8,75/100.000, građevinarstvo (5,33/100.000), obrazovanje (3,16/100.000), hoteli i restorani (2,38/100.000), javna uprava i obrana, obvezno socijalno osiguranje (1,79/100.000), poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge (1,07/100.000) i trgovina na veliko i malo, popravak motornih vozila i motocikla te predmeta za osobnu uporabu (0,95/100.000) (Tablica 1.).

Najčešće profesionalne bolesti u Hrvatskoj su: oštećenje sluha uzrokovano štetnim djelovanjem buke (23,7%), pneumokonioze (18,2%), oštećenja uzrokovana vibracijama (15,6%), zarazne bolesti (13,8%) i kožne bolesti (11,1%). S obzirom na spol oboljeli su u 70% slučajeva muškarci, a u 30% žene.

S obzirom na dijagnozu u 2006. godini najveći broj prijava se odnosio na bolesti izazvane štetnim djelovanjem vibracija (24,5%). Na drugom su mjestu pneumokonioze (18,4%), slijede kožne bolesti (14,3%), zarazne bolesti (11,2%) i oštećenje sluha uzrokovano štetnim djelovanjem buke (10,2%). Zabilježeno je i 4 prijava zloćudne bolesti različitih organa i organskih sustava od čega se tri odnose na djelatnost zdravstvene zaštite i socijalne skrbi. (Tablica 2.)

Tablica 2. BROJ PRIJAVA PROFESIONALNIH BOLESTI PREMA DIJAGNOZAMA IZ LISTE PROFESIONALNIH BOLESTI 2006.

<i>Šifra prema Listi prof. bolesti</i>	<i>Dijagnoze prema Listi profesionalnih bolesti</i>	Broj prijava
	UKUPNO	98
1	Bolesti uzrokovane olovom i njegovim toksičnim spojevima	2
27	Bolesti uzrokovane drugim kemijskim spojevima za koje je dokazana veza između izloženosti i bolesti	1
28	Oštećenje sluha uzrokovano bukom	10
29	Bolesti uzrokovane vibracijama (oštećenje mišića, tetiva, kostiju, zglobova, kralješnice, perifernih žila i perifernih živaca)	24
31	Kronične periartritične promjene (tendovaginitis, epikondilitis, burzitis, sindrom karpalnog kanala) uzrokovane kumulativnom traumom	7
34	Bolesti uzrokovane ionizacijskim zračenjem	2
36	Pneumokonioze i/ili druge bolesti uzrokovane mineralnim prašinama	18
39	Bronhalna astma	3
41	Trajne promjene na glasnicama (čvorići i/ili fibrozacija vibratornog dijela glasnica)	2
42	Kožne bolesti	14
43	Zarazne, parazitarne bolesti i zoonoze zadobivene na poslu pri kojem postoji rizik od kontaminacije	11
44	Rak različitih organa i organskih sustava	4

S obzirom na dijagnoze zabilježene u djelatnostima s najvišom stopom profesionalnih bolesti u 2006. godini, u zaposlenika u poljoprivredi, lovu i šumarstvu najčešće su dijagnosticirana oštećenja uzrokovana vibracijama (65,5%) i oštećenje sluha (20,7%). U zdravstvenoj zaštiti i socijalnoj skrbi prevladavaju zarazne bolesti (52,9%) i maligne bolesti (17,6%). U prerađivačkoj djelatnosti najčešće su zastupljene pneumokonioze (51,5%) i kožne bolesti (12,1%). (Tablica 3.)

Tablica 3. Prijave profesionalnih bolesti u 2006. godini po područjima djelatnosti i dijagnozama iz Liste profesionalnih bolesti

Oznaka područja djelatnosti	Ukupno po djelatnostima	Bolesti uzrokovane olovom i njegovim toksičnim spojevima	Bolesti uzrokovane kem. spojevima za koje je dokazana veza između izloženosti i bolesti	Oštećenje sluha uzrokovano bukom	Bolesti uzrokovane vibracijama	Kronične periartritične promjene	Bolesti uzrokovane ionizacijskim zračenjem	Pneumokonioze i/ili druge bolesti uzrokovane mineralnim prašinama	Bronhalna astma	Trajne promjene na glasnica (čvoriti i/ili fibrozacija vibrato)	Kožne bolesti	Zarazne, parazitarne bolesti i zoonoze zadobivene na poslu pri k	Rak različitih organa i organskih sustava
	Šifra	1	27	28	29	31	34	36	39	41	42	43	44
A	29			6	19	1			1		1	1	
C	1											1	
D	33	2	1	2	2	2		17	2		4		1
F	5			1	2						2		
G	2				1						1		
H	1										1		
K	1					1							
L	2			1				1					
M	3					1				2			
N	17					1	2				2	9	3
O	4					1					3		
Ukupno	98	2	1	10	24	7	2	18	3	2	14	11	4
		2,0%	1,0%	10,2%	24,5%	7,1%	2,0%	18,4%	3,1%	2,0%	14,3%	11,2%	4,1%

Legenda:

A	Poljoprivreda, lov i šumarstvo
C	Rudarstvo i vađenje
D	Prerađivačka djelatnost
F	Građevinarstvo
G	Trgovina na veliko i malo, popravak motornih vozila i motocikla te predmeta za osobnu uporabu
H	Hoteli i restorani
K	Poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge
L	Javna uprava i obrana, obvezno socijalno osiguranje
M	Obrazovanje
N	Zdravstvena zaštita i socijalna skrb
O	Ostale društvene, socijalne i osobne uslužne djelatnosti

Profesionalne bolesti u 2006. godini najčešće su bile dijagnosticirane kod radnika koji su na radnom mjestu bili izloženi štetnosti 21 i više godina (50,0%), zatim slijede oni s izloženošću od 11-15 godina (17,3%), 16-20 godina (15,3%) i 6-10 godina (11,2%). Najmanji broj profesionalnih bolesti (6,1%) nastalo je kao posljedica izloženosti kraće od 6 godina. (Tablica 4).

Tablica 4. Prijave profesionalnih bolesti s obzirom na djelatnost i duljinu izloženosti štetnostima u 2006.

Izloženost	> 6 god.	6-10 god.	11-15 god.	16-20 god.	21 god. >	Ukupno
<i>Djelatnost</i>						
A - Poljoprivreda, lov, šumarstvo	1	5	1	6	16	29
C - Rudarstvo i vađenje	1	0	0	0	0	1
D - Prerađivačka djelatnost	2	2	9	5	15	33
F - Građevinarstvo	0	1	1	0	3	5
G - Trgovina na veliko i malo, popravak motornih vozila	0	0	0	0	2	2
H - Hoteli i restorani	0	0	0	0	1	1
K - Poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge	0	0	0	0	1	1
L - Javna uprava i obrana, obvezno socijalno osiguranje	0	0	2	0	0	2
M - Obrazovanje	0	0	0	0	3	3
N - Zdravstvena zaštita i socijalna skrb	2	3	4	3	5	17
O - Ostale društvene, socijalne i osobne uslužne djelatnosti	0	0	0	1	3	4
Ukupno	6	11	17	15	49	98

DEFINICIJE

U skladu sa Zakonom o mirovinskom osiguranju (NN 102/98):

Profesionalna bolest je određena bolest izazvana dužim neposrednim utjecajem procesa rada i uvjeta rada na određenim poslovima u skladu s listom profesionalnih bolesti i poslova na kojima se te bolesti javljaju i uvjetima pod kojim se smatraju profesionalnim bolestima što je određeno posebnim zakonom.

U skladu sa Zakonom o listi profesionalnih bolesti (NN 162/98):

Profesionalnom bolešću smatra se bolest za koju se dokaže da je posljedica djelovanja štetnosti u procesu rada i/ili radnom okolišu, odnosno bolest za koju je poznato da može biti posljedica djelovanja štetnosti koje su u svezi s procesom rada i/ili radnim okolišem, a intenzitet štetnosti i duljina trajanja izloženosti toj štetnosti je na razini za koju je poznato da uzrokuje oštećenje zdravlja.

Profesionalne bolesti dokazuju se pomoću u medicini rada prihvaćenih programa obrade (algoritama), a dijagnostički postupak obuhvaća:

- 1) radnu anamnezu i dokazivanje povezanosti bolesti i izloženosti pri radu;
- 2) kliničku sliku s pojavom oštećenja funkcije i/ili morfologije organa ili organskih sustava za koje je poznato da je određena radna štetnost može uzrokovati;
- 3) pozitivne nalaze dijagnostičkih metoda koje mogu objektivizirati to oštećenje.

Prisutnost štetnosti utvrđuje se:

- 1) procjenom opasnosti ili na drugi način koji omogućava da se sa sigurnošću utvrdi prisutnost štetnosti,
- 2) određivanjem intenziteta (mjerenjem, neposrednim uvidom u uvjete rada ili na drugi način koji omogućava da se sa sigurnošću utvrdi intenzitet štetnosti) i trajanja izloženosti toj štetnosti.

Bolesti koje se smatraju profesionalnim bolestima utvrđuju se u Listi profesionalnih bolesti.

Literatura

1. Godišnje izvješće o profesionalnim bolestima za 2006. godinu, Hrvatski zavod za javno zdravstvo – interni podaci kolovoz 2006.
2. Hrvatski zdravstveno-statistički ljetopis 1996 – 2005. Hrvatski zavod za javno zdravstvo. Zagreb, 1997 - 2006.
3. Zakon o listi profesionalnih bolesti (NN 162/98)
4. Zakon o mirovinskom osiguranju (NN 102/98)
5. Izvješće o stanju i radu u zdravstvu Republike Hrvatske 1990 – 1994, Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Zagreb 1991 - 1995.